

TOELICHTING BIJ DE CONTROLES EN DE RESULTATEN VAN DE ARRONDISSEMENTSCELLEN 2019

Om een goed begrip van de voorgestelde resultaten van de arrondissementscellen 2019 te hebben, geven we u hierna kort een omschrijving van enkele begrippen en een verklaring van de cijfers.

De cijfers die u hierna vindt, beperken zich tot de acties die gezamenlijk werden gevoerd in het kader van de werking van de arrondissementscellen in hun “strijd tegen de sociale fraude”. Ze zijn slechts een fractie van het totale aantal controles dat door de verschillende sociale inspectiediensten uitgevoerd werd (meer dan 100.000 controles op jaarbasis). Elke inspectiedienst doet ook autonome controles in de strijd tegen de sociale fraude, bovenop andere controles in functie van andere taken die tot zijn eigen specifieke bevoegdheden en corebusiness behoren. Meer gedetailleerde informatie daarover vindt u op de sites van de respectieve inspectiediensten en in hun jaarverslagen.

DE ARRONDISSEMENTSCEL

De arrondissementscel (hierna “cel” genoemd) is een orgaan (en onderdeel van de SIOD – Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst) dat per gerechtelijk arrondissement of per provincie werd opgericht en wordt voorgezeten door een arbeidsauditeur (korpschef of afdelingsauditeur). Onder bepaalde voorwaarden kunnen arrondissementscellen fusioneren (bv. Gent + Oudenaarde) of gesplitst worden.

In elke cel zetelen vertegenwoordigers van de inspectiediensten van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) en het Toezicht op de Sociale Wetten (TSW) van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO). Verder zijn ook de Federale Overheidsdienst Financiën, het Parket van de Procureur des Konings en de federale politie vertegenwoordigd en kunnen vertegenwoordigers van andere openbare instellingen van sociale zekerheid uitgenodigd worden.

Ook de gewestelijke inspectiediensten die bevoegd zijn voor tewerkstelling, kunnen deel uitmaken van de arrondissementscellen.

OPDRACHT VAN DE ARRONDISSEMENTSCEL

De cel heeft als kernopdracht op lokaal niveau de controles op de naleving van de verschillende sociale wetgevingen in verband met de illegale arbeid en de sociale fraude te organiseren en te coördineren.

Daarnaast dient elke cel ook:

- de informatie aan te leveren zodat de balans kan worden opgemaakt van deze gezamenlijke acties van de inspectiediensten;
- de leden van de arrondissementscel te informeren over de opvolging van de dossiers die worden behandeld door de sociale inspectiediensten en die gerechtelijk vervolgd worden, alsook over de voor de inspectiediensten relevante rechtspraak;

- de richtlijnen en de onderrichtingen van de staf van de SIOD uit te voeren;
- informatie aan te leggen en opleidingen te organiseren voor de leden van de diensten die deelnemen aan de vergaderingen van de cel;
- de bijscholing van de leden in het sociaal strafrecht te verzekeren.

Een van de opdrachten van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) is het aansturen van de acties die de arrondissementscellen voeren in het kader van hun strijd tegen illegale tewerkstelling en sociale fraude. Deze acties kaderen in de uitvoering van het jaarlijks actieplan sociale fraudebestrijding.

CONTROLEACTIES VAN DE ARRONDISEMENTSCEL

Kenmerken van controleacties van een arrondissementscel:

- gericht op de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid;
- uitgevoerd op de arbeidsplaats (werven, keuken en zaal van een restaurant,...);
- ter controle van Belgische en buitenlandse werkgevers en werknemers;
- niet aangekondigd bij de werkgevers;
- gemeenschappelijk uitgevoerd door ten minste twee van de diensten die deel uitmaken van de cel en waaraan ten minste één van de vijf federale sociale inspectiediensten zijn medewerking verleend (Toezicht op de Sociale Wetten, Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen en Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering) gezien deze vijf inspectiediensten gemeenschappelijke bevoegdheden hebben inzake sociale fraude en illegale arbeid;
- worden besproken tijdens de celvergaderingen

In de maandelijkse celvergadering worden alle voorbije acties geëvalueerd en nieuwe gezamenlijke acties worden gepland.

Naast het feit dat deze controles gemeenschappelijk worden uitgevoerd (in samenwerking met inspecteurs van diverse inspectiediensten) betreft het meestal "hit and run" controles die gericht zijn op de vaststelling van inbreuken zwartwerk en van sociale fraude. Dergelijke controles, welke meestal plaatsvinden in kleinere ondernemingen, vereisen soms bijkomende controles die nadien enkel worden uitgevoerd door de betrokken inspectiedienst, bevoegd voor de vastgestelde inbreuk. Dergelijke bijkomende controles maken geen deel meer uit van de gezamenlijke celcontroles.

De door de cellen uitgevoerde controles zijn zowel gericht op bijdragefraude als op uitkeringsfraude.

NORMEN VOOR DE CELACTIES

Jaarlijks worden de doelstellingen van de verschillende arrondissementscellen vastgelegd in het Actieplan Sociale Fraudebestrijding, dat zowel het totale aantal te voeren controles, als het aantal positieve controles en de prioritair te controleren sectoren (zie infra) bepaalt.

Bij de opstelling van dit actieplan wordt rekening gehouden met het beschikbare personeel van de diverse inspectiediensten.

De 18 arrondissementscellen zijn elk belast met het organiseren en coördineren van ten minste twee controledagen per maand.

Kwantitatieve normen voor 2019

In 2019 werd het minimum aantal uit te voeren controles behouden op 10.000, ondanks het geringer aantal sociaal inspecteurs en de meer en meer voorkomende tewerkstelling van gedetacheerde werknemers en -zelfstandigen in België, waarvan de controles tijdrovend zijn, gezien de complexiteit van de vastgestelde fraude (grensoverschrijdende fraude, schijnzelfstandigen, sociale dumpingpraktijken).

Deze zogenaamde sociale dumpingacties, waren conform het door de Ministerraad goedgekeurde Actieplan Sociale fraudebestrijding geen gemeenschappelijke SIOD – acties maar deze worden wel multidisciplinair georganiseerd (RSZ, RSVZ en TSW) en uitgevoerd door gespecialiseerde directies van de betrokken sociale inspectiediensten, bijgestaan door de dataminingscel van de RSZ. . Deze controlecellen hebben jarenlange ervaring met grensoverschrijdende fraude, controles buitenlanders, gedetacheerden (binnen de EER) en schijnzelfstandigen.

De resultaten van de sociale dumpingcontroles uitgevoerd door de gespecialiseerde provinciale cellen maken geen deel uit van de resultaten van de controles uitgevoerd door de arrondissementscellen, niettegenstaande dikwijls op hen een beroep wordt gedaan. Conform het actieplan 2019 werd het aantal sociale dumping controles opgetrokken tot minimaal 700 controles (500 in 2018).

Voor het jaar 2019 werd het aantal verplicht te controleren activiteitssectoren en het minimum aantal uit te voeren controles als volgt vastgelegd:

SECTOR	AANTAL UIT TE VOEREN CONTROLES
BOUW (werken in onroerende staat)	2.000
ELEKTRO	400
SCHOONMAAK	270
HORECA	2.200
GOEDERENVERVOER	700
VLEES	50
TAXI	50
VERHUIS	50
BEWAKING	40
LAND-EN TUINBOUW	100
CARWASHES	150
METAAL EN TECHNOLOGIE	100
BEGRAFENIS	50
DOELGERICHTE SOCIALE DUMPINGACTIES	700
CONTROLES GROOTSTEDEN (incl. mensenhandel)	400
VRIJ IN TE VULLEN	2.750
TOTAAL	10.000

De verplicht te controleren sectoren houden verband met de sectoren die met de SIOD een samenwerkingsprotocol hebben gesloten of die een PEC (Plan Eerlijke Concurrentie) hebben gesloten met de Beleidscel van de Minister bevoegd voor fraudebestrijding, met de bevoegde Ministers en met de sociale inspectiediensten. De sociale partners zijn hier ook telkens bij betrokken en hebben de protocols en PEC's mee ondertekend.

De verdeling van de quota per gerechtelijk arrondissement beantwoordt aan de socio-economische werkelijkheid van elk gerechtelijk arrondissement, aan de beschikbare mankracht aan

controlepersoneel alsook aan de bezorgdheid van de Regering om een evenwichtige behandeling op het niveau van gecontroleerde ondernemingen na te streven in het ganse land.

Kwalitatieve norm voor 2019

Naast het minimum aantal uit te voeren controles in het kader van SIOD-acties, met aandacht voor een evenwichtige regionale spreiding, dienen de arrondissementele cellen tevens een vooraf vastgelegd minimaal percentage positieve resultaten (vaststelling inbreuken) te realiseren, met alsdoel het optimaliseren van de controles in het kader van SIOD-acties. In combinatie met het gebruik van dataminingstechnieken zal dit leiden tot een grotere slagkracht op het terrein.

In 2019 diende minimum 28% van het totaal aantal uitgevoerde controles in het kader van SIOD-acties per arrondissementele cel afgesloten te worden met een positief resultaat (d.w.z. met vaststelling van inbreuken). Om tot dit resultaat te komen, dienen de arrondissementele cellen, in samenwerking met de sociale inspectiediensten gebruik te maken van datamatching en datamining.

Om het aantal “positieve controles” te berekenen, worden volgende situaties meegeteld:

- Pro-Justitia inzake inbreuken Dimona, Limosa, deeltijdse tewerkstelling, werkloosheid en tewerkstelling vreemdelingen (zie infra);
- geschillen sociale uitkeringen Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) en geschillen Federale Pensioendienst (FDP, voorheen RVP);
- tekortkoming 30 bis (werkmeldingen bij de RSZ);
- tekortkomingen Checkin@work (aanwezigheidsregistratie in sommige sectoren);
- inbreuk aansluiting zelfstandige bij een sociale verzekeringskas/fonds (Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen – RSVZ).

Prioritair te controleren sectoren

Bouw, Horeca en industriële schoonmaak waren ook in 2019 prioritair te controleren sectoren. In het actieplan 2019 worden 13 sectoren vermeld die prioritair dienen gecontroleerd te worden:

- aangezien deze sectoren fraudegevoelige sectoren zijn die vaak lager gekwalificeerde arbeidskrachten inzetten, welke dikwijls een bron van niet aangegeven arbeid zijn;
- omwille van de toename van vastgestelde inbreuken «niet aangegeven arbeid» binnen sommige sectoren in de loop van de laatste jaren;
- omwille van de toename van tewerkstelling van buitenlanders in een aantal sectoren, al dan niet gedetacheerden vanuit andere Europese landen, waarbij dikwijls flagrante inbreuken op de Belgische arbeidsreglementering en sociale zekerheid worden begaan en zware fraude wordt vastgesteld (illegale tewerkstelling, nepstatuten, nepdetacheringen, illegale terbeschikkingstelling, ketens van malafide onderaannemers, enz);
- aangezien met deze sectoren samenwerkingsovereenkomsten worden gesloten tussen de sociale partners en de diverse sociale inspectiediensten en/of Plannen voor eerlijke concurrentie (PEC). Voor meer uitleg wordt verwezen naar de website van de SIOD (www.siod.belgie.be);

Naast deze voornoemde sectoren, werd aan de cellen gevraagd om ook bijzondere aandacht te besteden aan «recidive» werkgevers die reeds strafrechtelijk werden veroordeeld of aan wie een minnelijke schikking of een administratieve geldboete werd opgelegd ingevolge een vroeger vastgestelde inbreuk op de sociale wetgeving.

TOELICHTING BIJ DE TABELLEN “Resultaten van de arrondissementscellen”

Alle cijfers hebben betrekking op de gemeenschappelijk uitgevoerde celcontroles. De controles die de inspectiediensten buiten celverband uitvoerden, zijn hierin niet opgenomen. Hiervoor kan verwezen worden naar de jaarverslagen van de afzonderlijke diensten.

Indien een tabel geen verdere verduidelijking behoeft, werd deze hierna niet hernomen.

Tabel 2: aantal controles per cel, per sector (2019)

De sectoren zijn benoemd en gegroepeerd volgens de NACE-codes (Europese codes voor de bepaling van de activiteitssectoren). Elke cel registreert deze code voor elk onderzoek.

“Industrie” = vervaardiging en bewerking van producten in ruime zin, zowel in de voeding, textiel en kledij, scheikunde, metaal enz.

“Landbouw, bosbouw en visserij” is de Nace-code welke de sociale inspectiediensten gebruiken voor controles in de “land- & tuinbouw”

Activiteiten verbonden aan tewerkstelling = ondernemingen gespecialiseerd in outsourcing en arbeidsbemiddeling, doch voornamelijk uitzendkantoren welke uitzendkrachten uitzenden bij gebruikers.

Uit deze tabel blijkt dat de bouw en de Horeca de meest gecontroleerde sectoren zijn (bijna de helft van het totaal aantal uitgevoerde controles). Dit volgt uit het feit dat in deze beide sectoren door elke cel een verplicht aantal controles diende uitgevoerd te worden. De Horeca blijft in 2019 de meest gecontroleerde sector (bijna 25%) en de bouwsector komt op de tweede plaats.

In 2019 werden door alle cellen samen 14.658 gemeenschappelijke controles uitgevoerd (14.051 in 2018), dus meer dan het vooropgestelde minimum van 10.000 controles in het “Actieplan 2019 Sociale Fraudebestrijding”.

Tabel 3: gecontroleerde personen per cel (2019)

Werknemers en zelfstandigen per controle = het aantal werknemers en zelfstandigen dat tijdens de controles werd gecontroleerd en daarvan het percentage zelfstandigen (al dan niet werkgevers) aangetroffen en gecontroleerd op de arbeidsplaats.

De ratio werknemers en zelfstandigen geeft per controle het gemiddeld aantal personen weer dat werd gecontroleerd.

Tabel 4bis: aantal personen betrokken bij inbreuken in materies “Zwartwerk” per cel en per sector (2019)

Zwartwerk = de materies “zwartwerk” worden weergegeven in tabel 5. Tabel 4bis geeft het aantal personen (werknemers en zelfstandigen) weer dat tijdens de controles in overtreding werd bevonden voor één of meerdere van deze materies.

Tabel 5: aantal inbreuken “Zwartwerk” per materie en per cel (2019)

Dimona = “**D**éclaration **I**mmédiate **O**nmiddellijke **A**angifte”. Een elektronische databank waar alle aangiften van in- & uitdiensttredingen worden bijgehouden. Elke werkgever is verplicht om het begin van elke tewerkstelling te melden aan het sociaal zekerheidssysteem, uiterlijk op het ogenblik van de eigenlijke tewerkstelling. De werkgever is ook verplicht om elk einde van de tewerkstelling te melden.

Tewerkstelling buitenlanders – zware sanctie: deze inbreuk betreft de tewerkstelling van buitenlandse werknemers voor wie geen geldige verblijfs- en arbeidsvergunning werd afgeleverd, terwijl ze aan deze verplichting onderworpen zijn. Ze verblijven dus illegaal in het land en werden toch tewerkgesteld.

Tewerkstelling buitenlanders – lichte sanctie: deze inbreuk betreft de tewerkstelling van buitenlandse werknemers die wel toegelaten of gemachtigd zijn tot een verblijf in België van meer dan 3 maanden, maar die niet beschikken over een geldige arbeidskaart, terwijl ze aan die verplichting onderworpen zijn gezien zij werden tewerkgesteld.

Tewerkstelling buitenlanders – beroepskaart: het betreft een inbreuk aangaande de uitoefening van zelfstandige beroepsactiviteiten in België, waarbij buitenlandse zelfstandigen niet over de verplichte beroepskaart beschikken.

Sociale zekerheid: niet te verwarren met inbreuken Dimona. Het betreft hier de niet-betaling van voorschotten sociale zekerheidsbijdragen en bijzondere werkgeversbijdragen op diverse aanvullende vergoedingen, bedrieglijke onderwerping aan de sociale zekerheid en tekortkomingen inzake aangiftes.

Limosa= een elektronische databank specifiek voor meldingen van uitvoering van werkzaamheden in België door buitenlandse werknemers en zelfstandigen. Indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, blijven de buitenlanders verder onderworpen aan de sociale zekerheid van hun land van oorsprong en dienen in België geen sociale bijdragen betaald te worden.

Tabel 6.1: inbreuken Dimona per cel en per gevolg (2019)

Waarschuwing: de sociaal inspecteur stelt een inbreuk vast. Deze is echter van die aard dat een waarschuwing (meestal schriftelijk) om zich binnen een gestelde termijn in regel te stellen, volstaat. Deze regularisatie wordt verder opgevolgd door de bevoegde inspectiedienst. Deze waarschuwing kadert binnen het appreciatierecht waarover de sociaal inspecteur beschikt bij de vaststelling van een inbreuk. Bij zware overtredingen wordt normaliter een P-J opgesteld.

Pro Justitia: melding van inbreuken via een proces-verbaal van vaststelling van inbreuk aan de gerechtelijke overheid (meestal Arbeidsauditeur, soms Procureur des Konings).

Strafrechtelijk onderzoeksverslag: een vaststelling van inbreuk(en) die wordt meegedeeld aan de gerechtelijke overheden (arbeidsauditeur, onderzoeksrechter, ...) onder een andere vorm dan Pro Justitia. Dergelijke werkwijze komt weinig voor.

Ander gevolg: elk ander gevolg dat zich niet beperkt tot een gewoon nazicht (vb. verder onderzoek bij de werkgever op de maatschappelijke zetel, onderzoeksverslag verstuurd naar een derde dienst, ...)

Tabel 6.4: inbreuken werkloosheid, per cel en per gevolg (2019)

Door RVA-inspectie naar Betwiste Zaken RVA: inbreuk(en) in verband met de werkloosheidsreglementering, vastgesteld door de sociaal inspecteurs van RVA, die zonder Pro Justitia rechtstreeks wordt overgemaakt aan de dienst Betwiste Zaken van de RVA. Deze dienst onderzoekt verder het dossier en neemt de passende beslissing.

Door overige inspectiediensten naar RVA of arbeidsauditeur: inbreuk(en) in verband met de werkloosheidsreglementering, vastgesteld door een andere sociaal inspecteur dan deze van de RVA, die doorgestuurd wordt hetzij naar het arbeidsauditoraat, hetzij naar de dienst Betwiste Zaken van de RVA.

Het betreft in beide gevallen zowel vastgestelde inbreuken in hoofde van werknemers-werklozen als in hoofde van werkgevers (die bewust werklozen tewerkstellen).

Tabel 7: inbreuken per controle, alle materies en “Zwartwerk”, per cel (2019)

Hier wordt een uitsplitsing gemaakt tussen de vastgestelde inbreuken voor alle wettelijke materies samen en voor deze die specifiek betrekking hebben op de materies “zwartwerk”.

Uit de cijfers blijkt dat ruim twee derden van de vastgestelde inbreuken materies “zwartwerk” betreffen (5382 op 8510) (5.590 op 8.272 in 2018). Een totaal gemiddelde van 0,37 (0,4 in 2018) (zie algemeen totaal) betekent dat bij bijna 4 van de 10 controles inbreuken zwartwerk werden vastgesteld.

Mededelingen aan OISZ (Openbare Instelling van Sociale Zekerheid) hebben betrekking op vermoedelijke inbreuken vastgesteld door andere inspectiediensten die voor verder nazicht worden gemeld aan de betreffende openbare instellingen (FPD-federale pensioendienst, RIZIV, RSVZ).

Commentaar bij de cijfers 2019

De resultaten zijn zeer positief vanuit sociale fraudebestrijding.

Zowel de minimumdoelstellingen voor het totaal aantal uit te voeren controles (14.658 tegenover 10.000 vooropgesteld) als voor het aantal verplicht uit te voeren controles in de 13 sectoren, werden behaald. Ook het aantal positieve controles (28% van de 10.000 gevraagde controles) scoort zeer hoog met een gemiddeld resultaat van 39% (32% in 2018) op de 14.658 uitgevoerde controles; 43% (35% in 2018) in de sector bouw, 42 % in de sector garages en car-washes (idem2018) en zelfs 51% (43% in 2018) in de sector Horeca.

Hieruit kunnen we afleiden dat de kwaliteit van de uitgevoerde controles zeer hoog ligt. Dit is onder meer te verklaren door de goede informatiedoorstroming binnen de arrondissementen qua mogelijke overtredingen van de sociale wetgeving en het toenemend gebruik maken van datamining waardoor de controles beter kunnen worden voorbereid en meer doelgericht worden uitgevoerd, steeds met het oog op het beter bestrijden van de sociale fraude. Deze inspanning kan maar worden verdergezet wanneer de personeels- en materiële middelen van de inspectiediensten op het huidige

niveau worden behouden, in het bijzonder rekening houdende met de talrijke aangekondigde pensioenaanvragen.

Tabel 8 geeft een overzicht van de fraudegevoelige sectoren: de meeste inbreuken (zie kolommen inbreuken en gemiddeld aantal "alle materies") werden vastgesteld in de sector Horeca (gemiddeld 0,82 (0,86 in 2018) vastgestelde inbreuken per controle waarvan 0,64 (0,69 in 2018) zwartwerk), gevolgd door de sector car-washes en de sector administratieve en ondersteunende diensten.

Indien we de vergelijking maken met het percentage positieve controles (welke steeds betrekking hebben op inbreuken sociale fraude, alle materies), staat de sector carwashes samen met de Horeca aan de top, gevolgd door de sector administratieve en ondersteunende diensten en de verhuissector. Dit stemt ongeveer overeen met de cijfers die we terugvinden in de kolom "gemiddeld aantal inbreuken zwartwerk".
